

učiniti zařízení, zamezující úraz kolemjdoucích osob. Dovolacími vývody, že tímto zákazem byl vázán i žalobce, chlapec dva a půl roku starý, to prý tím spíše, že byl snadněji vydán nebezpečí, netřeba se ani vážně obírat, a stačí tu odkázati na ustanovení §§ 21, 865, 1308 obč. zák., jež zejména dětem do 7. roku zajišťují zvláštní ochranu, vylučující u nich závaznost zákonných předpisů. Právně mylným jest dovolateluv názor, že žalobce zavinil si úraz sám, poněvadž sešel s cesty na sousední pozemek dířhy a na něm si hrál, až sklouzl a se sřítíl, ježto bylo zjištěno, že žalobce jest děckem dva a pul roku starým, které není schopno rozumného uvažování a nemůže tudíž býti zodpovědným za následky svého chování a svých činu. Neobstojí ani dovolací vývody, že na žalobcově úrazu jsou vinni jeho rodiče, poněvadž se nepostarali o jeho bezpečný dohled, svěřivše jej své šestnáctileté dceři, neboť, nehledíc ani k tomu, že nižší soudy nezjistily zanedbání povinného dozoru u osob k němu zavázaných, nemohlo by ani takové opomenutí přičítáno býti žalobci, uraz utipěvšimu, jak zavinění, za které by byl zodpovědným. Nejde ani o nezaviněnou náhodu, jakou má na mysli § 1311 obč. zák. prvá věta, ježto bylo zjištěno, že úraz vznikl tím, že žalovaný erár opomenul učiniti nutná opatření, zabezpečující osoby, na svahu se smeknuvší, před sřícením se skalnaté srázné stěny, a bylo též zjištěno, že kolmá stěna byla při rekonstrukci trati zřízena jako stavební dílo železniční, tedy i příčinná souvislost mezi tímto nebezpečným stavebním dílem a úrazem žalobcovým, při čemž jest lhostejno, že dílo bylo provedeno již před více lety, když účinky jeho nebezpečnosti trvaly ještě v době žalobcova úrazu a do té doby žalovaným erárem odstraněny nebyly.

Čís. 3727.

K tiché společnosti se vyhledává, by tichý společník měl podíl i na ztrátě.

Odměnu za půjčení inventáře jest po případě pokládati za nájemné.

I majitel domu může žádati na nájemci pouze přiměřenou odměnu za používání zařízení. Smlouva, tomu se přičící, jest neplatnou.

Lhůta ku zpětnému vymáhání neprávem zaplacené úplaty počínala za platnosti nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. jejím zaplacením.

(Rozh. ze dne 15. dubna 1924, Rv II 63/24.)

Dle smlouvy ze dne 6. února 1920 najala žalobkyně od žalované v jejím domě krám se skladištěm za měsíční nájemné 120 Kč. Regály v krámě byly vlastnictvím žalované a byly dány nájemkyni k užívání. Dle odstavce IV. smlouvy účastnila se pronajímatelka na obchodě nájemnice jako tichá společnice a pozůstávalo účastenství pronajímatelky v tom, že přenechala nájemnici ony místnosti s obchodním zařízením, jichž užívati pronajímatelka původně sama zamýšlela. Nájemkyně platila pronajímatelce každého prvního v měsíci předem 300 Kč z důvodu

účastenství pronajímatelky na obchodě a bylo peníz ten platiti bez ohledu na to, zda obchod skutečně ponese čistý zisk, čili nic. Žalovaná zaplatila předešlému nájemci za regály a předčasné ustoupení od smlouvy nájemní 6.000 Kč a částku 2.400 Kč, připadající z toho jako náhrada za ustoupení od smlouvy, ji žalobkyně nahradila. Žalobou, zadanou v roce 1923, domáhala se žalobkyně na žalované vrácení měsíčních 300 Kč za dobu od 1. února 1920 do 31. prosince 1922, úhrnem 10.500 Kč. Oba nižší soudy žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d uvedl v d ů v o d e c h: O neplatnosti smlouvy by se dalo mluvit pouze se stanoviska nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. Podle tohoto nařízení bylo sice lze činži oproti roku 1914 zvýšiti pouze na míru Šu 2 nařízení, což v tomto případě by nebylo ovšem zachováno, kdyby 300 Kč se považovalo za činži, v kterémžto případě by žalobkyně podle Šu 6 nařízení byla oprávněna, přeplatek požadovati zpět. Avšak odvolací soud jest téhož názoru, jako procesní soud, že se při úmluvě o placení 300 Kč nejednalo stranám o obcházení předpisu o ochraně nájemníku, nýbrž o samostatnou smlouvu, s nájemní smlouvou nijak nesouvisející, a že v písemné smlouvě je udána právně bezvýznamná pohnutka, že k uzavření tiché společnosti došlo proto, že žalovaná obchodní místnost žalobkyni pronajala, čímž měla pro žalovanou býti zmenšena újma za to, že si v obchodě vlastní živnosti nezřídila. Byť by i smlouva o tiché společnosti neodpovídala předpisům čl. 250 obch. zák., jest smlouvou podle Šu 1175 obč. zák. a dlužno ji prohlásiti za platnou.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by o ní dále jednal a znovu ji rozhodl.

D ů v o d y:

Jak připouští sám odvolací soud, odporuje ujednání o tiché společnosti předpisu čl. 250 obch. zák., neboť nesrovnává se s předpisem tím, aby tichý společník neměl podílu na ztrátě společnosti, by dostával jak při ztrátě, tak i při výdělku společnosti vždy též peníz z obchodu a neměl tudíž žádného risika, a za vklad při tiché společnosti nelze pokládati ani propůjčení místnosti v užívání, když za ně musí hlavní společník platiti nájemné, ani ušlý výdělek, jehož by byla snad docílila majitelka domu, kdyby si sama byla obchod ponechala, neboť ušlý výdělek (náhrada za ušlý výdělek) nemá pro hlavního společníka majetkové ceny, není objektem majetkovým. Ujednaná smlouva není však ani smlouvou výdělkovou (smlouvou o společnost) podle Šu 1175 obč. zák., neboť postrádá náležitosti smlouvy o společnosti, předepsaných občanským zákonem, jimiž jsou, že každý společník musí učiniti vklad (§ 1184), musí se touž měrou přičiňovati o společný výdělek (§ 1185) a jest práv ze závazků společnosti dle poměru svých podílů, avšak celým svým jměním (§ 1203) a běře poměrný podíl na zisku i ztrátě (§§ 1193 a 1197). Právní posouzení odvolacího soudu není tudíž v tom směru správným (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) a nejsou mu též přičiněny důvody. Je-li tomu tak, že nebyla platně ujednána ani tichá společnost,

ani společnost podle Šu 1175 obč. zák., zbývá otázka, zač měla žalobkyně platiti žalované měsíčně 300 Kč. V tom směru zjišťuje první soud a zjištění jeho převzal i soud odvolací, že je to odměna za půjčení inventáře, správně snad nájemné za propůjčení inventáře k používání (§ 1090 obč. zák.). Cena tohoto inventáře činila, jak zjištěno, 6.000 Kč. Nájemné měsíčních 300 Kč činilo ročně 3.600 Kč, tudíž 60% ceny najatého předmětu, nehledí-li se k tomu, že žalovaná, jak svrchu uvedeno, zaplatila za inventář ten pouze 3.600 Kč (po srážce 2.400 Kč, ji žalobkyni zaplacených), při čemž podotknouti sluší, že dle smlouvy byla povinna žalobkyně poškození najatých předmětů, ať bylo způsobeno jakkoliv a kýmkoliv, hraditi vždy ze svého. Dle Šu 2 písm. b) odstavec třetí ministerského nařízení o ochraně nájemníků ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. smí nájemník, propůjčí-li podnájemníku k užívání zařízení, žádati za to úplatu pouze přiměřenou. Zásada tato platí zajisté, byť i výslovně nebyla v nařízení vyslovena, obdobně i v poměru majitele domu ku nájemci; tomu nasvědčuje celý duch nařízení, zejména jeho ustanovení, obsažená v §§ech 2, 2 a) a 6. Vytyčuje-li zákonodárce předpis ten pro poměr nájemníka k podnájemníkovi, má to ten důvod, že pravidelně bývají žádány úplaty za bytová zařízení od podnájemníků. Žádána-li však úplata taková od pronajímatele na nájemci, jest zde týž právní poměr a týž zákonodárný důvod, zameziti požadování nepřiměřeně vysoké úplaty. Nebude zajisté nikoho, kdo by tvrdil, že by přiměřeno bylo ze zařízení krámu (inventáře) roční nájemné, které činí 60% ceny inventáře. Smlouva o takto přemrštěném nájemném přesahuje meze, vytyčené v ustanoveních §§ 1 až 5 min. nař., svrchu zmíněného, a jest tudíž podle Šu 6 odst. 1 tohoto nařízení, pokud přesahuje tyto meze, neplatnou. Neposoudil tudíž odvolací soud případ správně po právní stránce, uznáv, že smlouva o placení 300 Kč měsíčně za propůjčení inventáře, mimo nájemné 120 Kč z krámu, jest platnou (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Vzhledem k tomu není potřebí zkoumati, zda tato úplata jest zakukleným zvýšením nájemného, které pouze pod rouškou zisku z účasti na tiché společnosti, nebo pod rouškou nájemného z inventáře bylo žádáno a placeno; není potřebí zkoumati, zda žalobkyně se dala pohnouti k placení této úplaty stísněnou situací, že jí jiného nezbývalo, chtěla-li k zajištění své existence dosíci, by obchodní místnosti jí byly pronajaty. Následkem toho nebylo též potřebí zkoumati, zda odůvodněny jsou další dovolací důvody podle Šu 503 čís. 3 c. ř. s. Podle Šu 6 (3) citovaného ministerského nařízení může býti to, co bylo plněno proti předpisům, požadováno zpět se zákonným úrokem. Tohoto nároku nelze se předem vzdáti. Nárok na vrácení promlčuje se do roka. Přísluší tedy žalobkyni právo, požadovati na žalované zpět, pokud jí dle této neplatné smlouvy plnila více, než bylo přiměřeno. Poněvadž však žalovaná namítla promlčení žalobního nároku, dlužno uvažovati, zda a pokud jest žalobní nárok promlčen, čili nic. V ministerském nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. není počátek lhuty promlčecí stanoven. Platily proto v tom směru podpůrně předpisy občanského zákona. Podle Šu 1478 obč. zák. počíná promlčení, jakmile po právu lze právo o sobě (an sich) vykonati; početí promlčení stýká se vůbec se vznikem žaloby. Kde není určen den splatnosti pohledávky a

kde nezávisí splatnost její na výpovědi, počíná promlčení vznikem obligace (§§ 1478, 903 a 904 obč. zák.). Poněvadž mohla žalobkyně požadovati zpět částky, neprávem od ní jako nájemné za inventář vybrané ihned po zaplacení té které částky, promlčela se každá měsíční částka 300 Kč do roka ode dne jejího zaplacení. To platilo však pouze po čas platnosti onoho ministerského nařízení. V tom směru zavedl změnu § 14 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. a § 20 zákona ze dne 27. dubna 1922, čís. 130 sb. z. a n., dle nichž počínajíc 8. dubnem 1920 promlčuje se nárok na vrácení úplat nájemných, neprávem vybraných, do 6 měsíců od skončení poměru nájemného. Dlužno tedy za promlčený považovati pouze nárok na navrácení úplat, zaplacených k prvnímu únoru, k prvnímu březnu a k prvnímu dubnu 1920, které byly zaplacený ještě za účinnosti ministerského nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. (článek 6. vyhlášovacího patentu k občanskému zákoníku), kdežto nárok na vrácení úplat pozdějších, poskytnutých již za účinnosti nových zákonů o ochraně nájemníků, není vzhledem k tomu, že poměr nájemní mezi stranami dosud, jak nesporno, zrušen nebyl, promlčen, neboť lhůta promlčecí ohledně těchto úplat nezačala dosud ani běžeti. Může je tedy žalobkyně právem zpět požadovati. Nyní bude ještě zjistiti, jaká odměna byla přiměřenou za přenechání inventáře v nájem, a pokud tedy placených 300 Kč měsíčně přiměřené nájemné přesahuje. Ačkoliv první soud provedl v tom směru důkaz znalecký, neučinil nicméně žádný z nižších soudů vzhledem k svému odchýlnému právnímu posuzování věci nějakého zjištění v tomto bodu. Následkem toho zůstalo řízení kusým a bude nutno, poněvadž dovolacím soudu činnost zjišťovací nepřisluší, je v tomto směru dáti doplniti (§§ 496 čís. 3 a 513 c. ř. s.).

Čís. 3728.

Při závazku oboustranném jest »dluh zaplacen« (§ 1432 obč. zák.) teprve, až smlouvu splnily obě strany. Ustanovení §u 1432 obč. zák. vztahuje se i na neplatnost smlouvy pro nedostatek formy notářského spisu. Lhostejno, že knihovní žádost na základě smlouvy, postrádající potřebné formy, nebyla zamítnuta, ač se tak mělo státi, jen když se stal zápis pravoplatným.

(Rozh. ze dne 15. dubna 1924, Rv II 66/24.)

Za rozvodového řízení postoupila Hermína H-ová dne 23. července 1921 svému manželvi Josefu H-ovi soudním smírem polovici nemovitosti, spoluvlastnický jí náleževší, a Josef H. prodal celou nemovitost dne 2. ledna 1923 svým rodičům Ferdinandu a Adolfině H-ovým. Žalobu Hermíny H-ové na Josefa, Ferdinanda a Adolfinu H-ovy, by byla uznána neplatnou smlouva, kterou o nemovitostech uzavřeli dne 23. července 1921 žalobkyně se žalovaným Josefem H-em a dne 2. ledna 1923 Josef H. se žalovanými Ferdinandem a Adolfinou H-ovými, a by knihovní vklady práva vlastnického podle těchto smluv v pozemkové knize byly vymazány, o b a n i ž š í s o u d y zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto